

STM / Kuntoutuksen uudistamiskomitea
Kuulemistilaisuus 9.5.2017
Säätytalo

LAUSUNTO

Keskeiset ehdotukset ja huomiot uudistamiskomitean jatkotyölle

- Huomio uudistamiskomitean valmistelussa tulee olla kunnilta ja kuntayhtymiltä maakuntien järjestämis- ja rahoitusvastuulle siirtyvissä kuntoutuspalveluissa. Tässä vaiheessa ns. pääjärjestelmän kuntoon laittamiseen ei tarvitse eikä pidäkään yrittää yhdistää pääjärjestelmästä erillisiä osajärjestelmiä. Komiteatyön kautta varmistetaan pääjärjestelmän kuntoutusvastuiden ja -palvelujen asiakaslähtöinen, tarkoituksenmukainen ja uudistuksen tavoitteiden saavuttamista tukeva toteutuminen osana maakuntien vastuulle siirtyvää sote-palvelujen kokonaisuutta.*
 - Sote- ja maakuntauudistuksessa on kyse mittaluokaltaan valtavasta hallinnollisesta uudistuksesta ja toimintatapojen muutosprosessista. Uudistus haastaa ennen kaikkea kuntien ja kuntayhtymien jaetun järjestämis- ja tuottamisvastuuseen. Voimavarat tulee kohdistaa pääjärjestelmän toiminnan käynnistämiseen ja tavoitteiden mukaisen toimivuuden varmistamiseen.
 - Maakunnille siirtyy kuntien ja kuntayhtymien vastuulla olevat yli 18 mrd. euron vuotuiset sote-tehtävät ilman, että tähän lisättäisiin terveydenhuoltoa täydentävistä kuntoutuksen osajärjestelmistä lisätehtäviä.
 - Maakunnista tulee keskeisimpiä kuntoutuspalvelujen järjestäjä-rahoittajia. Komiteatyön kautta varmistetaan näiden palvelujen tarkoituksenmukainen toteutuminen osana muita maakuntien vastuulle siirtyviä sote-palveluja.
 - Kuntien ja kuntayhtymien järjestämisvastuulla olevien sote-palvelujen kokonaisuuden kustannuskehitys on ollut kestänyt, ohjaus haasteellista sekä vaihtelut palvelujen saatavuudessa, kustannuksissa ja laadussa paikoin huomattavia.
 - Suunnitellun kaltainen, vuoden 2023 alkuun kestävä siirtymäjakso tuottaa eriytymisyyttä ja maakuntakohtaisia eroja. Pääjärjestelmän rinnalla toimivat osajärjestelmät varmistavat tarpeenmukaisten kuntoutuspalvelujen saannin.
 - Maakuntien kuntoutusvastuut ovat vielä määrittelemättä. Komiteatyössä on mahdollista arvioida kuntoutuksen rooli ja asema kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille siirtyvässä palvelukokonaisuudessa ja miettiä, miten nämä kuntoutuspalvelut saadaan parhaalla tavalla tukemaan sote- ja maakuntauudistukselle asetettuja tavoitteita.

- Kuntoutuspalvelujen osalta maakunnille tulee siirtymään vastuita, jotka on tähän mennessä hoidettu kuntien toimesta korkeintaan välttävästi tai ainakin vaihtelevasti. Tiettyjen sote-uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta keskeisten asiakasryhmien palvelut kuten ikääntyneiden kuntoutus on toistaiseksi määrittelemättä. Toinen keskeinen ryhmä, joiden kuntoutus tulee ottaa nykyistä selvästi paremmin haltuun ovat työttömät.
- Työterveyshuollon tarkempi asema ja rooli palvelujärjestelmässä on auki ja asiaan palataan myöhemmin. Työterveyshuollon tulee olla keskeinen toimija työllisten kuntoutustarpeen arvioinnissa ja kuntoutukseen ohjauksessa.

2. Seurataan ja arvioidaan maakuntajärjestäjien suoriutumista tehtävässään. On perusteltua kerätä riittävä tieto- ja kokemuspohja uudistamisen suunnan tueksi. Jos myöhemmin ilmenee, että maakuntien palvelujen järjestämisen myötä jokin kuntoutuksen osajärjestelmistä on käynyt tarpeettomaksi, tarkastellaan osajärjestelmästä luopumisen mahdollisuus tapauskohtaisesti.

- Varmistetaan, että silloin kun kuntoutustarve on todennettu hyvinvointipalvelujärjestelmässä, ihmiset saavat maakuntien järjestämistä vastaavissa palveluissa kohdennettuja, heidän tarpeet ja lähtökohdat huomioivia oikea-aikaisia, tarvittaessa muihin sote-palveluihin toiminnallisesti integroituvia kuntoutuspalveluja.
- Varmistetaan, että myös tulevaisuudessa kuntoutuspalveluissa toteutuvat palvelujen järjestäjän ja tuottajan aito erottaminen, asiakkaiden valinnanvapaus, monituottajuus ja tasapuoliset kilpailuolosuhteet.
- Tämän hetkisen ymmärryksen valossa pidämme selvänä, että kaikkien kuntoutuspalvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuuta ei ole perusteltua jakaa 18 maakunnalle tai edes viidelle erityisvastuualueelle. Maakuntien sote-järjestelmän kuntoutustoiminnan vakiinnuttua on arvioitavissa, missä määrin on tarvetta valtakunnallisille, yhtenäisin kriteerein kuntoutuspalveluja järjestäville toimijoille.

Lopuksi toteamme sen, että sote- ja maakuntauudistuksen seurauksena kustannusten yhteisomistajuuden ongelma supistuu olennaisesti, kun terveydenhuollon perustason ja erityistason palvelutuotanto tulee saman järjestäjän ja rahoittajan vastuulle. Lisäksi kokonaisuuteen integroidaan sosiaalihuolto. On uskallettava luottaa tulevien järjestäjien kyvykkyyteen. On luotettava myös siihen, että se, mitä maakuntien järjestämistä vastausta säädetään ja millaisia ohjauksen ja kontrollin keinoja suhteessa maakuntiin on käytettävissä, riittää käynnistämään toivotun kaltaisen kehityksen. On uskottava

siihen, että uudistuksen myötä maakunnat tulevat olemaan riittävän vahvoja ja osavia kantaakseen niille kuuluvat vastuut ja velvollisuudet, eikä niillä ole enää nykyisten järjestäjien kaltaisia intressejä siirtää kustannuksia muiden osajärjestelmien vastuulle.

Lisätietoja: hallituksen puheenjohtaja Mika Pekkonen, 040 578 2402

Kuntoutuksen toimialayhdistys on 15 keskeisen yksityisen kuntoutuksen osaamiskeskusten edunvalvontaorganisaatio, jonka tavoitteena on toimialan toimintaedellytysten turvaaminen ja kuntoutuksen määrällinen ja laadullinen kehittäminen.